

Halvårsrapport

2017

Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse
Dirch Passers Allé 76
2000 Frederiksberg
Tlf.: 82 33 00 00
dip@dip.dk
CVR-nr.: 58267228

Indhold

Ledelsens beretning

Overblik første halvår 2017	4
Ledelsesberetning	4
Investeringer	6
Resultat, balance og kapitalforhold	8
Forventninger til 2. halvår 2017	9

Påtegning

Ledelsespåtegning	10
--------------------------	-----------

Halvårsregnskab 2017

Resultatopgørelse og totalindkomstopgørelse	12
Balance	13
Egenkapitalopgørelse	15
Noter	16

Ledelsesberetning

Overblik – første halvår 2017

Halvårets afkast

Det samlede investeringsafkast udgør 5,0 % før skat.

Forrentning af pensionerne

Ved indgangen til 2. halvår 2017 er depotrenten uændret i forhold til 1. halvår 2017.

Medlemsudvikling

DIP oplever en fortsat vækst i både medlemstal og pensionsindbetalinger. Medlemsbidragene er steget med 2,9 % i første halvår 2017.

Omkostninger

Pensionskassen har opgjort de årlige omkostninger i procent (ÅOP) for 2016. ÅOP inkl. kollektivt bonuspotentiale blev på 0,67 – et af branchens laveste nøgletal.

I første halvår af 2017 har DIP opnået et samlet afkast på 5,0 %. Alle aktivklasser har bidraget positivt til periodens afkast, dog kan størstedelen af afkastet henføres til et tilfredsstillende afkast på europæiske og danske aktier.

Status på samarbejde

Pensionskasserne DIP og JØP har gennem en årrække haft et tæt samarbejde, hvilket i 2015 resulterede i etableringen af et egentligt administrationsfællesskab under navnet P+.

Administrationsfællesskabet har tilsammen ca. 85.000 højtuddannede medlemmer og en samlet formue på lidt over 113 mia. kr.

Samarbejdet har skabt konkrete resultater i form af et faldende omkostningsniveau, forøgelse af produktudbuddet uden væsentlige meromkostninger samt øgede muligheder for at indgå i attraktive investeringssamarbejder som følge af en større investeringsvolumen. Det er fortsat intentionen hos begge bestyrelser, at etableringen af administrationsfællesskabet skal munde ud i en fusion af de to pensionskasser.

Medio marts 2017 har IDA meldt ud, at de ønsker en fusion mellem ISP (Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører) og DIP. Bestyrelsen ser en mulig fusion

mellem ISP og DIP som et positivt tiltag, som yderligere vil styrke pensionskasserne til også i fremtiden at skabe et tilfredsstillende afkast og lave omkostninger til gavn for vores medlemmer.

Solvens II

De nye fælles europæiske regler for pensionskasser og forsikringsselskaber blev indført pr. 1. januar 2016.

De nye regler har bl.a. medført ny regnskabsopstilling, nye krav til opgørelse af hensættelser, ny diskonteringskurve samt en række kvalitative og kvantitative indberetninger.

I første halvår 2017 har pensionskassen foretaget de første kvalitative indberetninger efter det nye regelsæt, og *Rapport om solvens og finansielle situation* kan læses på <https://www.dip.dk/Omdip/Aarsrapport>

Investeringer

Pensionskassen opnåede i første halvår 2017 et samlet afkast på 5,0 % før skat. Afkastet blev skabt via et højt afkast på såkaldte risikofyldte aktiver, hvilket omfatter aktier og kreditobligationer. Aktier bidrog med 3,2 %-point og dermed hovedparten af det samlede afkast på 5,0 % og kreditobligationer med 0,8 %-point. Reale aktiver, som omfatter indeksobligationer, ejendomme, ejendomsfonde, infrastruktur samt skov, bidrog med 0,7 %-point, og obligationer gav et bidrag på 0,1 %-point.

Puljeafkastene i puljerne *Aktiemax*, *DIP Vælger* og *Obligationsmax* fremgår af tabel 1.

Tabel 1. Afkast samt formue pr. 30. juni 2017 opgjort pr. investeringsprofil

Profil	Formue i mio. kr.	Afkast i %
DIP	37.444	5,0
<i>Puljer</i>		
Aktiemax	133	7,4
DIP Vælger	1.441	4,9
Obligationsmax	11	2,0
Investeringsaktiver i alt	39.029	

Markedsudvikling

Generelt blev de flotte afkast på risikofyldte aktiver drevet af en fortsat fremgang i den globale økonomi, samtidig med at centralbankerne samlet set fortsat understøtter global likviditet. Dette sker via lave pengepolitiske renter samt diverse opkøbsprogrammer, og sker til trods for at både den amerikanske og kinesiske centralbank har påbegyndt et strammingsforløb.

Årets positive vækstoverraskelse tilfalder Euro-området i tæt opløb med Japan, hvilket især skyldes to forhold. Dels fik de EU-fjendtlige politiske partier ikke afgørende politisk indflydelse ved valgene i Holland og Frankrig, dels er både penge- og finanspolitikken fortsat særdeles vækstunderstøttende.

Hvad angår Emerging Markets og Kina, så viser de officielle statistikker, at det lykkedes at fastholde væksthiveauet på et højt niveau i 1. halvår, selvom kineserne har strammet kreditgivningen for at dæmpe de store prisstigninger på boligmarkedet og for at udsulte den del af kreditgivningen, som er gået udenom det traditionelle banksystem. Disse negative effekter er imidlertid i første omgang blevet neutraliseret af en underliggende styrke i det kinesiske privatforbrug og en positiv udvikling i eksporten.

Kun amerikansk økonomi skuffede. Der var på forhånd knyttet store forventninger til, at den nyindsatte præsident Trump via betydelige skattelettelser samt infrastrukturinvesteringer ville give økonomien et ekstra løft. Disse forventninger er imidlertid ikke blevet indfriet, idet udfordringerne med at få en sundhedsreform igennem kongressen trækker i langdrag, hvilket betyder, at de øvrige politiske planer fortsat ligger i skrivebordsskuffen.

Afkast på aktivklasserne

Kigger man på aktivklasser, lå afkastet på aktier helt i top, idet de steg 7,4 % i 1. halvår, efterfulgt af kreditobligationer med en stigning på 4,0 %. Illikvide reale aktiver, som omfatter ejendomme, ejendomsfonde samt infrastruktur og skov, steg 6,0 %. I den mere beskedne ende finder man obligationer, som steg 0,4 % og indeksobligationer, som steg 0,4 %.

Såfremt man tager udgangspunkt i globale børsnoterede aktier, blev afkastet i 1. halvår det hidtil bedste 1. halvår siden finanskrisen. Selvom der var forskel på, hvorledes aktiemarkederne udviklede sig regionalt, var forskellen mindre, end det vi har set de sidste par år. Helt i top og med to cifrede afkast lå danske aktier, herefter kom aktier fra Euro-zonen og Emerging markets efterfulgt af mere beherskede, men dog robuste afkast på amerikanske og japanske aktier.

Inden for kreditobligationer var det de mere risikofyldte obligationer, som klarede sig bedst. Det gjaldt især Emerging markets obligationer, som toppede afkasttabellen, understøttet af stigende kurser på amerikanske statsobligationer, en svag dollar samt robuste nøgletal. Global high yield obligationer, hvor DIP primært er eksponeret med europæisk high yield, altså

virksomhedsobligationer med en lavere rating udstedt i Euro, gav et robust afkast på 5,0 %. Afkastet på europæiske banklån var mere behersket, men det er der ikke noget underligt i, da de er defensive af natur og derfor afkastmæssigt halter bagefter i perioder, hvor de finansielle markeder er præget af stor risikoappetit.

Tabel 2. Aktivfordeling og afkast før skat for aktivklasser

	Andel af formuen	Afkast i %
Aktier	40 %	7,4
Børsnoterede aktier	37 %	7,4
Unoterede aktier	3 %	7,1
Obligationer	27 %	0,4
Kreditobligationer	18 %	4,0
Obligationer fra Emerging Markets	3 %	6,5
Virksomhedsobligationer	12 %	2,3
Alternativ kredit	3 %	7,1
Reale aktiver	15 %	5,0
Indeksobligationer	3 %	0,4
Skov	1 %	-1,0
Infrastruktur	1 %	6,2
Ejendomme	10 %	7,0

Resultat, balance og kapitalforhold

Resultat

Halvårets resultat blev et overskud på 378 mio. kr. Det positive resultat skyldes et tilfredsstillende afkast af egenkapitalens investeringer.

Medlemsbidrag

Pensionskassens medlemsbidrag udgør 456 mio. kr. mod 443 mio. kr. for første halvår 2016, hvilket svarer til en vækst på 2,9 %.

Investeringsafkast

Investeringsafkastet for første halvår blev på 1.833 mio. kr. efter investeringsomkostninger, hvilket svarer til et afkast i procent på 5,0 %. Der henvises til afsnittet om *Investeringer*.

PAL-skat

Periodens PAL-skat blev på 269 mio. kr., hvoraf 89 mio. kr. er individuel PAL-beskatning.

Pensionsudbetalinger

Pensionskassen har udbetalt 696 mio. kr. til medlemmerne i første halvår 2017, hvilket er en stigning på 2,7 % i forhold til samme periode året før.

Omkostninger

Pensionskassen har opgjort de årlige omkostninger i procent (ÅOP) for 2016. ÅOP inkl. kollektivt bonuspotentiale blev på 0,67 for 2016, og pensionskassen har i lighed med tidligere år et af branchens laveste nøgletal.

Administrationsomkostningerne i første halvår 2017 udgør 9 mio. kr., hvilket er 0,2 mio. kr. lavere end i samme periode 2016. De faldende omkostninger kommer medlemmerne til gavn, da en større andel af medlemmernes indbetalinger går til fremtidige pensionsydelse.

Balance

Pensionskassens balance var pr. 30. juni 2017 på 39.463 mio. kr.

Pensionskassens balance er påvirket af, at pensionskassen benytter derivater til aktiv styring af risikoen, bl.a. repo-

forretninger. Pensionskassens balance er forhøjet med 209 mio. kr. på grund af derivater.

Aktiver

Pensionskassens aktiver udgøres hovedsageligt af investeringsaktiverne. Pensionskassens investeringsaktiver inkl. investeringsaktiver tilknyttet markedsrente udgør ved halvåret 2017 38.195 mio. kr.

Pensionsmæssige hensættelser

Pensionskassen har hensat 29.217 mio. kr. til pensionsmæssige hensættelser, hvilket er en stigning på 843 mio. kr. i forhold til 31. december 2016.

Kapitalforhold

Pensionskassen har opgjort kapitalkravet til 2.561 mio. kr. pr. 30. juni 2017. Det er et fald på 74 mio. kr. i forhold til ultimo 2016. Basiskapitalen udgør 7.801 mio. kr. pr. 30. juni 2017, og pensionskassen har en solid overdækning på 3,0.

Begivenheder efter balancedagen

Der har ikke været begivenheder efter balancedagen, som har væsentlig indflydelse på pensionskassen og koncernens økonomiske forhold pr. 30. juni 2017.

Forventninger til 2. halvår 2017

Pensionsreguleringer

Bestyrelsen fastsætter hvert år en foreløbig depotrente for det kommende år. Depotrenten kan reguleres op eller ned i løbet af året, og den fastsættes særskilt for hvert af de regulativer, som medlemmerne er inddelt i, jf. tabel 3.

Tabel 3. Foreløbig depotrente før skat

Regulativ	Kontributionsgruppe	Foreløbig depotrente
1 og 2	Rentegruppe 1	1,8 %
1 og 2	Rentegruppe 2, 3 og 4	0,0 %
3 og 4		6,1 %

På Regulativ 1 og 2 er depotrenten fastsat, så der for et medlem uden friholdte værdier gives en depotrente før skat på mellem 0,0 % - 1,8 %.

På Regulativ 3 og 4 er depotrenten før skat fastsat, så der for et medlem uden friholdte værdier gives en depotrente før skat på 6,1 %.

Forskellen mellem depotrenten for medlemmer på Regulativ 3 og 4 og medlemmer på Regulativ 1 og 2 er begrundet i, at udviklingen på finansmarkederne siden 2008 har vist en ubalance i risikoen for de to grupper af medlemmer. Dette skyldes både de højere grundlagsrenter for medlemmer på Regulativ 1 og 2

Investeringsafkast og resultat

Den positive udvikling på aktiemarkedet i 1. halvår betyder, at perioden med aktiekursstigninger har varet i ca. 16 måneder, hvilket er den længste periode på denne side af finanskrisen uden en større negativ korrektion. Samme billede tegner sig på kreditmarkederne, hvor kreditspændene på tværs af regioner og udstedere (virksomheder og nationalstater) også nærmer sig de laveste niveauer i den nuværende konjunkturcykel. Grundlæggende er det svært at se, hvordan den nuværende kombination af stigende global vækst og stigende global likviditet kan blive ved med at gå hånd i hånd og dermed understøtte markedet for risikofyldte aktiver. Såfremt global vækst fortsætter

fremad i samme tempo, er der risiko for, at global likviditet strammes til, alternativt er der risiko for, at global vækst ikke kan holde pusten oppe. I begge tilfælde kan det ende med en negativ markedskorrektion.

Andre faktorer fra den geopolitiske front kan få afgørende betydning for markedsudviklingen. Af negative effekter kan nævnes en eventuel handelskrig mellem Kina og USA samt en eskalering af uroen knyttet til Nordkorea. På den positive side kan det ikke udelukkes, at det lykkes Trump og republikanerne at gennemføre de lovede skattelettelser.

Alt i alt vurderes det, at 2. halvår af 2017 ikke kan levere samme flotte afkast som i 1. halvår.

Ledelsespåtegning

Bestyrelse og direktion har dags dato behandlet og godkendt halvårsrapporten for perioden 1. januar – 30. juni 2017 for Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse.

Halvårsrapporten er aflagt i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed samt pensionskassens vedtægt.

Halvårsregnskabet og koncernregnskabet giver et retvisende billede af pensionskassen og koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling pr. 30. juni 2017 samt resultatet for perioden 1. januar – 30. juni 2017.

Ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for udviklingen i pensionskassen og koncernens aktiviteter og økonomiske forhold samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som pensionskassen og koncernen kan påvirkes af.

Halvårsrapporten har ikke været genstand for revision eller review.

Frederiksberg, den 30. august 2017.

Direktion

Søren Kolbye Sørensen
Adm. direktør

Bestyrelse

Peter Falkenham
Formand

Peter Løchte Jørgensen
Næstformand

Frida Frost

Søren Vang Fischer

Jens Otto Veile

Resultatopgørelse og totalindkomstopgørelse

RESULTATOPGØRELSE OG TOTALINDKOMSTOPGØRELSE FOR PERIODEN 1. JANUAR - 30. JUNI

(1.000 kr.)	Note	Koncernen		Pensionskassen	
		2017	2016	2017	2016
Medlemsbidrag for egen regning	1	455.758	443.128	455.758	443.128
Indtægter fra tilknyttede virksomheder		-	-	15.691	7.265
Indtægter fra associerede virksomheder		340.118	-129.630	340.118	-129.630
Indtægter af investeringsejendomme		25.437	25.167	18.698	18.420
Renteindtægter og udbytter mv.	2	455.802	476.473	455.541	476.943
Kursreguleringer	3	1.026.708	83.852	1.017.757	82.665
Renteudgifter mv.		-245	-228	-245	-162
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	4	-15.081	-12.443	-14.821	-12.310
Investeringsafkast i alt		1.832.739	443.191	1.832.739	443.191
Pensionsafkastskat		-269.226	-71.630	-269.226	-71.630
Investeringsafkast efter pensionsafkastskat		1.563.513	371.561	1.563.513	371.561
Udbetalte pensionsydelse	5	-695.950	-677.813	-695.950	-677.813
Modtaget genforsikringsdækning		307	329	307	329
Pensionsydelse for egen regning i alt		-695.643	-677.484	-695.643	-677.484
Ændring i pensionshensættelse		-843.406	-241.633	-843.406	-241.633
Ændring i pensionshensættelse for egen regning i alt		-843.406	-241.633	-843.406	-241.633
Ændring i hensættelse for markedsrenteprodukter		-93.536	-1.340	-93.536	-1.340
Pensionsmæssige driftsomkostninger	4	-8.733	-8.977	-8.733	-8.977
Overført investeringsafkast		-299.306	-77.070	-299.306	-77.070
PENSIONSTEKNISK RESULTAT		78.647	-191.815	78.647	-191.815
Egenkapitalens investeringsafkast		353.372	90.992	353.372	90.992
RESULTAT FØR SKAT		432.019	-100.823	432.019	-100.823
Pensionsafkastskat for egenkapitalen		-54.066	-13.922	-54.066	-13.922
PERIODENS RESULTAT		377.953	-114.745	377.953	-114.745
Anden totalindkomst		0	0	0	0
PERIODENS TOTALINDKOMST		377.953	-114.745	377.953	-114.745

Balance

AKTIVER

(1.000 kr.)	Note	Koncernen		Pensionskassen	
		30. juni 2017	31. december 2016	30. juni 2017	31. december 2016
Software		1.934	1.549	1.934	1.549
IMMATERIELLE AKTIVER		1.934	1.549	1.934	1.549
Driftsmidler		408	459	408	459
MATERIELLE AKTIVER		408	459	408	459
Investeringsjendomme		2.029.561	1.942.615	1.441.379	1.336.155
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder		-	-	790.912	789.055
Udlån til tilknyttede virksomheder		-	-	963	968
Kapitalandele i associerede virksomheder		5.691.970	5.606.853	5.691.970	5.606.853
Udlån til associerede virksomheder		178.650	179.033	178.650	179.033
Investeringer i tilknyttede og associerede virksomheder i alt		5.870.620	5.785.886	6.662.495	6.575.909
Kapitalandele		3.301.580	3.180.575	3.095.230	2.989.471
Investeringsforeningsandele		16.276.191	16.380.037	16.276.191	16.380.037
Obligationer		8.360.978	9.167.577	8.360.978	9.167.577
Indlån i kreditinstitutter		221.617	195.016	203.119	185.980
Øvrige investeringsaktiver og derivater		392.753	2.773	392.753	2.773
Andre finansielle investeringsaktiver i alt		28.553.119	28.925.978	28.328.271	28.725.838
INVESTERINGSAKTIVER I ALT		36.453.300	36.654.479	36.432.145	36.637.902
Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter		1.762.811	1.585.064	1.762.811	1.585.064
Genforsikringsandele af pensionshensættelser		2.764	2.764	2.764	2.764
Tilgodehavender hos medlemmer		26.866	25.431	26.866	25.431
Tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder		-	-	10.524	10.207
Andre tilgodehavender		1.084.698	61.666	1.078.676	54.005
TILGODEHAVENDER I ALT		1.111.564	87.097	1.116.066	89.643
Tilgodehavende renter		78.869	101.672	78.869	101.672
Andre periodeafgrænsningsposter		68.110	70.473	68.110	70.473
PERIODEAFGRÆSNINGSPOSTER I ALT		146.979	172.145	146.979	172.145
AKTIVER I ALT		39.479.760	38.503.557	39.463.107	38.489.526

Balance

PASSIVER

(1.000 kr.)	Note	Koncernen		Pensionskassen	
		30. juni 2017	31. december 2016	30. juni 2017	31. december 2016
Vedtægtsmæssige henlæggelser		7.417.098	6.990.436	7.417.098	6.990.436
Den sociale fond		8.231	8.283	8.231	8.283
Periodens totalindkomst		377.953	426.662	377.953	426.662
EGENKAPITAL I ALT		7.803.282	7.425.381	7.803.282	7.425.381
Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter	6	29.216.555	28.373.149	29.216.555	28.373.149
Opsparingsafdelingen		0	181	0	181
Hensættelser til markedsrenteprodukter		1.762.811	1.585.064	1.762.811	1.585.064
HENSÆTTELSE TIL PENSIONS- OG INVESTERINGSKONTRAKTER I ALT		30.979.366	29.958.394	30.979.366	29.958.394
Investeringsejendomme, gæld		69.994	53.323	69.994	53.323
Pensionsafkastskat		270.793	328.677	270.793	328.677
Reserveret til skader gruppeforsikring		2.050	1.550	2.050	1.550
Øvrige investeringsaktiver og derivater		208.948	669.753	208.948	669.753
Anden gæld		145.327	66.479	128.674	52.448
GÆLD I ALT		697.112	1.119.782	680.459	1.105.751
PASSIVER I ALT		39.479.760	38.503.557	39.463.107	38.489.526

Anvendt regnskabspraksis

7

Egenkapitalopgørelse

EGENKAPITALOPGØRELSE

(1.000 kr.)	Note	Koncernen		Pensionskassen	
		30. juni 2017	31. december 2016	30. juni 2017	31. december 2016
Vedtægtsmæssige henlæggelser					
Saldo pr. 1.1.		6.990.436	6.592.870	6.990.436	6.592.870
Overført fra periodens resultat		426.662	398.426	426.662	398.426
Egenkapitaludlodning		0	-860	0	-860
Korrigerede vedtægtsmæssige henlæggelser 1. januar		7.417.098	6.990.436	7.417.098	6.990.436
Overført overskud					
Saldo pr. 1.1.		426.662	398.426	426.662	398.426
Overført til vedtægtsmæssige henlæggelser		-426.662	-398.426	-426.662	-398.426
Periodens totalindkomst		377.953	426.662	377.953	426.662
I alt		377.953	426.662	377.953	426.662
Den sociale fond					
Saldo pr. 1.1.		8.283	8.083	8.283	8.083
Ændring		-52	200	-52	200
I alt		8.231	8.283	8.231	8.283
Egenkapital i alt		7.803.282	7.425.381	7.803.282	7.425.381

Noter

(1.000 kr.)	Koncernen		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
1. Medlemsbidrag for egen regning				
Ordinære bidrag	483.561	462.932	483.561	462.932
Indskud	114.950	115.720	114.950	115.720
Overført til markedsrenteprodukter	-105.107	-99.305	-105.107	-99.305
	493.404	479.347	493.404	479.347
Arbejdsmarkedsbidrag	-37.646	-36.219	-37.646	-36.219
I alt	455.758	443.128	455.758	443.128
2. Renteindtægter og udbytter mv.				
Renter				
Renteindtægter, danske obligationer	73.265	78.805	73.265	78.805
Renteindtægter, danske indeksobligationer	5.133	5.448	5.133	5.448
Indeksregulering	3.860	0	3.860	0
Renteindtægter, udenlandske obligationer	21.162	26.621	21.162	26.621
Renteindtægter, pantsikrede udlån	1.806	0	1.806	0
Renteindtægter, andre	794	286	533	756
I alt	106.020	111.160	105.759	111.630
Udbytte af aktier mv.				
Danske aktier	50.456	98.754	50.456	98.754
Udenlandske aktier	299.326	266.559	299.326	266.559
I alt	349.782	365.313	349.782	365.313
Renter og udbytter mv. i alt	455.802	476.473	455.541	476.943
3. Kursreguleringer				
Investeringsejendomme	107.636	50.799	98.685	49.612
Kapitalandele	-151.252	-315.025	-151.252	-315.025
Investeringsforeningsandele	399.843	-51.138	399.842	-51.138
Danske obligationer	-50.022	209.813	-50.021	209.813
Indeksobligationer	-5.559	25.739	-5.559	25.739
Udenlandske obligationer	9.624	-659	9.624	-659
Indlån i kreditinstitutter	-798	9.636	-798	9.636
Finansielle instrumenter, renteswaptioner, valutaafdækning og futures	717.236	154.687	717.236	154.687
I alt	1.026.708	83.852	1.017.757	82.665

Noter

(1.000 kr.)	Koncernen		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
4. Administrationsomkostninger				
Personaleudgifter	-12.534	-11.257	-12.534	-11.257
Andre administrationsomkostninger	-10.093	-8.805	-10.093	-8.805
Forvaltningsafgifter og handelsomkostninger	-1.187	-1.358	-927	-1.225
I alt	-23.814	-21.420	-23.554	-21.287
Administrationsomkostninger er fordelt på følgende måde:				
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	-15.081	-12.443	-14.821	-12.310
Pensionsmæssige driftsomkostninger	-8.733	-8.977	-8.733	-8.977
I alt	-23.814	-21.420	-23.554	-21.287
5. Pensionsydelser				
Alderspensioner	-531.324	-511.676	-531.324	-511.676
Invalidepensioner	-10.899	-11.752	-10.899	-11.752
Ægtefællepensioner	-100.057	-97.757	-100.057	-97.757
Børnepensioner	-3.077	-4.212	-3.077	-4.212
Ratepensioner	-2.421	-1.725	-2.421	-1.725
Løbende pensioner	-647.778	-627.122	-647.778	-627.122
Engangsydelser ved pensionering	-21.026	-8.717	-21.026	-8.717
Udtrædelsesgodtgørelser	-36.412	-47.632	-36.412	-47.632
Udbetalt fra markedsrenteprodukter	20.897	15.799	20.897	15.799
Forsikringspræmier	-11.631	-10.141	-11.631	-10.141
I alt	-695.950	-677.813	-695.950	-677.813

Noter

(1.000 kr.)	Koncernen		Pensionskassen	
	30. juni 2017	31. december 2016	30. juni 2017	31. december 2016
6. Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter				
Pensionshensættelser pr. 1.1	28.373.149	27.235.195	28.373.149	27.235.195
Korrektion som følge af ny regnskabsbekendtgørelse	0	124.800	0	124.800
Korrigerede pensionshensættelser pr. 1.1	28.373.149	27.359.995	28.373.149	27.359.995
Kollektivt bonuspotentiale primo	-5.033.306	-4.747.506	-5.033.306	-4.747.506
Akkumuleret værdiregulering primo	-1.598.699	-1.370.228	-1.598.699	-1.370.228
Retrospektive hensættelser pr. 1.1	21.741.144	21.242.261	21.741.144	21.242.261
Medlemsbidrag	455.758	896.826	455.758	896.826
Rentetilskrivning	537.003	955.066	537.003	955.066
Pensionsydelse	-695.950	-1.367.243	-695.950	-1.367.243
Administrationsomkostninger	-9.408	-20.088	-9.408	-20.088
Risikoresultat efter tilskrivning af risikobonus	-42.629	35.290	-42.629	35.290
Regulering	3.466	-968	3.466	-968
Retrospektive hensættelser pr. 30.06	21.989.384	21.741.144	21.989.384	21.741.144
Akkumuleret værdiregulering ultimo	1.747.932	1.598.699	1.747.932	1.598.699
Kollektivt bonuspotentiale ultimo	5.479.239	5.033.306	5.479.239	5.033.306
Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter i alt pr. 30.06	29.216.555	28.373.149	29.216.555	28.373.149

7. Anvendt regnskabspraksis

Halvårsrapporten er aflagt efter lov om finansiel virksomhed, Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser og pensionskassens vedtægter.

Den anvendte regnskabspraksis for pensionskassen og koncernen er uændret og fremgår af årsrapporten for 2016.

